מסורת הש"ס

א) נ"ל רב ששת, ב) [כתובות ס.], ג) כתובות ס. ע"ש, ד) [נ"ל אמר עולא], ה) חולין קט. פסחים עד:, ו) [לעיל כא: תוספתא פ"ב ה"ב], ז) [עי' תוס' לעיל כא: ד"ה כי קתני], ח) [תוספתא תרומות פ"ט ה"ו], ט) [חולין לה.], י) [פסחים סה. זבחים לה.], כ) [לעיל ד: ע"ש], ל) [עירובין עז: וש"נ], מ) [לעיל כח.], נ) [ויקרא ה],

דפירש כי קאמר [א]רב (א) בדלא פירש כדתניא [ב]דם שעל גבי ככר גוררו ואוכלו של בין השינים מוצץ ובולע ואינו חושש איכא דמתני לה להא דרב ששת על הדא [ג]דתניא יכול [ב]חלב מהלכי שתים יהא אוכלו עובר בלאו ודין הוא מה בהמה טמאה שהקלתה במגעה החמרתה בחלבה מהלכי שתים [ג] שהחמרתה במגען אינו דין שתחמיר [ד] בחלבן ת"ל [1]וזה לכם הטמא זה טמא ואין חלב [ה] מהלכי שתים טמא אלא טהור אוציא את החלב שאין שוה בכל [ו] ולא אוציא הדם ששוה בכל ת"ל [ז] וזה לכם הטמא זה טמא ואין [ח] דם מהלכי שתים טמא אלא טהור [ט](א"ל) רב ששת אפילו מצות פרוש אין בו [ה]תנן התם [ו]הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו [ז]א"ר זירא אמר רב ל"ש אלא בלב עוף הואיל ואין בו כזית אבל לב בהמה דיש בו כזית אסור וחייבין עליו כרת מיתיבי [ח]דם הטחול דם הלב דם הכליות דם [י] אברים הרי אלו בלא תעשה דם מהלכי שתים דם שקצים ורמשים אסור ואין חייבין עליו כי קתני [ט]אין חייבין עליו על דם דיליה כי קאמר רב דאתי ליה מעלמא דם דיליה היינו דם אברים וליטעמיך מי לא קתני דם כליות וקתני דם אברים אלא תני והדר תני ה"נ תני והדר תני מעלמא מהיכא אתי ליה א"ר זירא (א) בשעה שהנשמה יוצאה מישרף שריף: דם שהנשמה יוצאה בו חייבין עליו: איתמר איזהו דם הקזה שהנשמה [יא] תלויה בו רבי יוחנן אמר [י]כל זמן שמקלח ר"ל אמר מטיפה המשחרת ואילך מיתיבי [כ]איזהו דם הקזה שהנשמה יוצאה בו כל זמן שמקלח יצא דם התמצית מפני שהוא שותת מאי לאו אפילו ראשון ואחרון דשותת הוא כדם התמצית דמי תיובתא דר"ל לא למעוטי דם המשחיר אבל דם ראשון ואחרון אף על גב דהוא שותת היינו דם הנפש מיתיבי איזהו דם [יב] ראשון כל זמן שמקלח יצא ראשון ואחרון מפני שהוא שותת תיובתיה דר"ל אמר לך תנאי היא דתניא איזהו דם הנפש כל זמן שמקלח דברי [יג] ר"א ר"ש אומר מטיפה המשחרת ואילך [ל]תנא דבי רבי ישמעאל [2]ודם חללים ישתה [יג] [מ]פרט לדם קילוח שאינו מכשיר את הזרעים בעא מיניה ר' ירמיה מרבי זירא הקיז דם לבהמה וקיבל דמה בשני כוסות מהו [יד] על הראשון דברי הכל חייב על האחרון מי מיחייב או לא א"ל [טו] פלוגתא דר' יוחנן ור"ל דאיתמר הקיז דם לבהמה וקיבל דמה בשני כוסות ר"ל אמר חייב שתי חטאות [נ]ורבי יוחנן אמר אינו חייב אלא אחת: רבי יהודה מחייב בדם התמצית: [ס]א"ר אלעזר מודה ר' יהודה לענין כפרה שנאמר [3]כי הדם הוא בנפש יכפר [ע]דם שהנפש יוצאה בו מכפר ושאין הנפש יוצאה בו אינו מכפר אמר ר"נ בר יצחק אף אנן נמי תנינא דתניא [פ]דם מה ת"ל [4]כל דם לפי שנאמר כי הדם הוא בנפש יכפר אין לי אלא דם קדשים שהנפש יוצאה בו שהוא מכפר דם חולין ודם התמצית מנין ת"ל כל דם [צ]סתם סיפרא מני ר' יהודה היא: **מתני'** [טז] ר"ע [ק]מחייב על ספק מעילה אשם תלוי [ר]וחכמים פוטרים ומודה ר' עקיבא שאינו מביא את מעילתו עד שיתודע לו (ב) [יז] שיביא עמו אשם ודאי א"ר טרפון מה לזה מביא שתי אשמות אלא מביא מעילה וחומשה ויביא אשם בשני סלעים ויאמר אם ודאי מעלתי זו מעילתי (ג) וזו אשמי ואם ספק מעלתי המעות נדבה [יח] ואשם תלוי שממין שהוא מביא על הודע מביא על לא הודע אמר (ד) רבי עקיבא נראין דבריו במעילה מועטה הרי שיבוא לידו ספק מעילה במאה מנה לא יפה לו שיביא אשם בשתי סלעים ולא יביא ספק מעילה במאה מנה מודה ר"ע לר' טרפון במעילה מועטה:

גמ'

דפירש. שפירש מן האדם בכלי או על גבי ככר: **חלב מהלכי שתים.** חלב דאשה: **היקלה במגעה.** שאין בה זיבות ונדות: **שאינו שוה בכל.** דבטהורה מותר ובבהמה טמאה אסור: **לא שנו.** דאינו עובר עליו אלא בלב עוף דאין בדמו כזית: **דם דיליה.** הנבלע בבשר הלב כשאר דם הנבלע באברים: **דאתי ליה מעלמא.** אותו הנמצא בחלל הלב: **מישרף שריף.** מושך הדם מבית השחיטה בנשימתו וכונסו בלבו: **שריף.** בלע"ז הומי"ר: גליון **מישרף** [יט]. והוא דם הנפש ואדם הנפש אמרינן בריש פירקין שחייבין עליו כרת. עכ"ה: **דם הקזה.** בתחלה שחור ואחר כך יוצא אדום ושותתין בשתיתה בלא קילוח ברחוק ואחר כך מקלח וסוף כשהדם מתמעט שותת ויורד בסמוך: **כל זמן שמקלח.** היינו אמצעי: **מטיפה המשחרת ואילך.** משכלה משחיר הראשון והתחיל להאדים הוא דם הנפש: **ראשון ואחרון.** מאדים שלפני הקילוח ושל [כ] אחרון מדנקט טעמא מפני שהוא שותת והני נמי שותתין: **לא למעוטי דם המשחיר.** מפני שהוא נמי כדם התמצית: **ודם חללים ישתה.** דם היוצא מן החללים כלומר לאחר מיתה קרוי משקה פרט לדם קילוח שאינו לאחר מיתה דזהו דם הנפש ואינו קרוי משקה ואינו מכשיר את הזרעים: **על הראשון דברי הכל חייב.** דדם קילוח מעורב בו: **חטאת אחת.** על הראשון שדם הקילוח מעורב בו: **דם.** הוה מצי למיכתב מה תלמוד לומר כל דם וכרתה וגו': **לפי שנאמר כי הדם הוא בנפש יכפר.** דמשמע דאינו חייב אלא על דם הראוי לכפרה לזריקה על המזבח ואין לו כרת אלא בדם קדשים והוא שהנפש יוצאה בו שהוא לכפרה דכתיב בנפש יכפר דמשמע אין כפרה אלא בדם הנפש: **ודם התמצית.** בקדשים: **ר' יהודה היא.** אלמא ס"ל לדם התמצית לא מכפר מדאיצטריך לרבויי מכל: **מתני' שאינו מביא את מעילתו.** אינו צריך להביא את הממון: **מביא מעילה.** הממון וחומשו: גליון. היינו דכתיב ואת אשר חטא מן הקדש שמביא שוה מה [כא] שנהנה וחומשו במעות ומוסרו לכהן הגזבר והמעות יפלו לנדבה לקיץ המזבח. תוס': **בשני סלעים.** הנקח בשני סלעים דכתיב (ויקרא ה) בערכך כסף וגו': **שממין שמביא כו'.** הילכך יכול להביא ולהתנות:

דם חללים פרט לדם קילוח כו'. פירש רש"י דם חללים שככר נתחללה כלומר שככר מתה מקודם לכן מכשיר פרט לדם קילוח דעתה נתחללה ורש"י לא פירש כן פרק השוחט [כב] (חולין לו.) ופירש פרט לדם קילוח כלומר דם שנעשה בו חלל מכשיר פרט לדם קילוח שהוא לאחר שנעשית חלל וקשה שהרי בשמעתין משמע דדם קילוח הוא דם שהנשמה יוצאה בו ומשמע לפי הסוגיא דשמעתא דגבי אדם ובהמה אין [כג] דינן שוה דגבי אדם דם שלאחר יציאת נשמה מכשיר אבל לא אותו שיוצא בשעת יציאת נשמה וגבי בהמה דם שלאחר יציאת נשמה אינו מכשיר כדאמרינן פסחים (דף טז:) הנח לדם התמצית דאפילו בחולין לא מכשיר ולא דם מיתה ולא דם מגפתה רק דם שחיטה [כד]דאמרינן מתשפכנו כמים:

קבל דמו בשני כוסות. בכוס ראשון יש דם קילוח ובכוס שני [כה] זה שאחר קילוח חייב שתי חטאות אם אכל בשני העלמות:

עין משפט נר מצוה

בה א מיי' פ"ו מהל' מאכלות אסורות הל"ו טוש"ע י"ד סי' סו סע"ט:

ב [רב אלפס חולין פ"ח דף רלט. ועי"ש בפני גרסתו]

כו ג מיי' פ"ו מהלכות מאכלות אסורות הל' ג:

כז ד מיי' פ"ו מהלכות טומאת אוכלין הל' ג:

כח ה מיי' פ"ו מהלכות שגגות הלכה ג:

כט ו מיי' פ"ח מהל' פסה"מ הלכה כו:

ל ז מיי' פ"א מהלכות מעילה הל' ה ופ"ח מהל' שגגות הלכה יא:

לעזי רש"י

הומי"ר. למצוץ, לבלוע על ידי שאיפה.

שיטה מקובצת

א] רב ששת בדלא: ב] יכול יהא חלב מהלכי שתים האוכלו עובר: ג] שהחמרת במגען אינו אות ה' נמחק: ד] שתחמיר בחלבו ת"ל וזה. ס"א אך את זה לא תאכלו זה כו'. על תיבות וזה לכם הטמא נרשם על כל תיבה ק' מלמעלה להורות כי לפ"ד הוא טעות והעיקר בנוסחא של ס"א: ה] חלב ודם מהלכי: ו] ולא אוציא הדם. תימה דמהיכא קאתי איסורא לדם מהלכי שתים דמדינא לא אתיא דאיכא למיפרך מה לדם בהמה שכן יש בו כרת תאמר בדם מהלכי שתים דאין בו כרת אלא לאו ובתו"כ גרסינן אוציא הבשר ולא אוציא החלב. תוס': ז] וזה. ס"א טמא הוא זה כו'. על תיבות וזה לכם הטמא נרשם על כל תיבה ק' מלמעלה להורות כי לפ"ד הוא נמחק והעיקר כנוסחא של ס"א: ח] ואין חלב ודם מהלכי כו' טהור אמר ר"ש. ועל תיבת ליה נרשם ק' למעלה להורות כי לפ"ד הוא טעות תמחק: ט] דם האברים הרי: י] שהנשמה יוצאה בו (תיבת תלויה נמחק) רבי יוחנן אמר כל זמן שהוא מקלח. כך הוא המנהג בתחלה שותת בהשחרה ואח"כ שותת אדום ואח"כ מקלח למרחוק ואח"כ שותת (בהאדרה) [בהארפה] ואחר כל זה בא דם התמצית ואמר ר"י דוקא כל זמן שהוא מקלח הוי דם הנפש שהוא בכרת אבל לא שותת לפני הקילוח וכן לאחר הקילוח שאין הנשמה יוצאה אלא בדם הקילוח לבד וריש"ל אומר מטיפה משחרת ואילך דהוו משתית ראשונה ואילך שהוא שחור אבל שתית והאדמה דלפני קילוח ושלאחר נמי הוי דם הנפש וחייבין עליהם כרת ופליג אר"י בראשון ואחרון דשותת וכן מוכח סוגיא דשמעתין דפריך ארשב"ל מאי לאו ראשון ואחרון דשותת אלמא בהכי פליגי. תוס' כת"י: יא] דם הנפש כל תיבת ראשון נמחק: יב] דברי רבי אליעזר ר' שמעון אומר: יג] פרט לדם קילוח. ובעינן דם חללים כו' עד משקה והוי באדם אבל בבהמה דוקא דם הנפש מכשיר וקרוי משקה אבל לא דם בהמה כתה ולא דם מגפתה וכן משמע בפ' השוחט ודם שחיטה דבהמה מכשיר דכתיב על הארץ תשפכנו כמים ודוקא דם הנפש אבל לא דם התמצית כדאיתא בפ"ק דפסחים הנח לדם התמצית דאפילו בחולין נמי לא מכשיר כך מוכח סוגיא דשמעתין וכן פירש"י כאן אבל בפ' השוחט פי' כו' ואינו כן דאדרבה סוגיין מוכח דלכ"ע דם הקילוח הוא דם הנפש ועוד פי' שם מטיפה משחרת ואילך בתחלה שותת ומקלח ושותת בהשחרה וקאמר ושכ"ל מטיפה משחרת ואילך ולא דם קילוח ואינו כן כדמוכח סוגיין דשמעתין ור"ל לטעמיה אר"י קאתי כדפי'. תוס' כת"י: יד] על הראשון ד"ה חייב. שהרי יש בו דם הקילוח שהוא לכ"ע דם הנפש על האחרון ר"י פוטר שאין בו דם הנפש קילוח שיצא כולו בראשון ור"ל מחייב דשתיתה שלאחר הקילוח נמי דם הנפש הוא. תוס' אחרות: טו] א"ל הא פלוגתא דר"י ור"ל היא דאיתמר: טז] ר"ע. עיין (שמ"ק דף כ"ה ע"א) ברש"י: יז] לו ויביא עמו אשם ודאי א"ל ר' טרפון מה לו לזה שמביא שתי אשמות אלא יביא מעילה: יח] עי' בהרשין: יט] מישרף שריף והוי דם: כ] ושל אחר הקילוח מדנקט אות ר' נמחק: כא] מה שנהנה שם כתוב מה שהזיק וכתב רבי"א נ"ל מה שהוא מעל: כב] השוחט. עי' ר"ן ז"ל בכתובות דף סה: כג] אין הכשר שוה: כד] דמרבינן מתשפכנו תיבת דמצינו נמחק: כה] שני מדם שאחר. תיבת זה נמחק:

תורה אור השלם

1. וזה לכם הטמא בשרץ השרץ על הארץ החלד והעכבר והצב למינהו: ויקרא יא כט
2. הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה: במדבר כג כד
3. כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם כי הדם הוא בנפש יכפר: ויקרא יז יא
4. ואיש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל דם ונתתי פני בנפש האכלת את הדם והכרתי אתה מקרב עמה: ויקרא יז י

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ר זירא אמר רב ששת בשעה שהנשמה: (ב) שם נמסתה שיתודע לו ויביא: (ג) שם וזה אשמי: (ד) שם אמר לו ר' עקיבא:

מוסף רש"י

חלב מהלכי שתים. חלב של אשה המתמלאת בדדי הנשים (כתובות ס.). **בהמה טמאה שהקלתה במגעה.** שאינה מטמאה חיים, החמרתה בחלבה, כדאמרינן בבכורות (ו:) גמל גמל שני פעמים, חד לאסור חלבו (כתובות שם). **אוציא את החלב שאין שוה בכל.** שהרי בטהורה טהור (שם). **אפילו מצות פרוש.** מדרבנן. **אין בו.** מדאורייתא פרי ורבנן נמי לא גזור ביה, דאמרינן חלב מהלכי שתים טהור (שם). **לא קרעו אינו עובר עליו.** להיות בכרת (חולין קט.). **וחייבין עליו כרת.** אם לא קרעו לאחר בשולו, אבל בשרו אינו נאסר, שהלב חלק היא ואינו בולע, והכי נמי אמרינן בפסחים (עד:) שאני לב דשיע (חולין שם). **מטיפה המשחרת ואילך.** משהוא מתחיל לצאת שחור (סנהדרין נט.). אבל דם קילוח לא הוי דם הנפש (חולין לה.). **פרט לדם קילוח.** שמקיז את הבהמה בתחלה הדם שותת בטיפה אחת או שתים ולאחר כך הוא מקלח ולאחר כך הוא משחיר (שם). **שאינו מכשיר את הזרעים.** ליפול דקרא עקם (ויקרא יא, לח) וכי יותן מים על זרע (חולין שם). **מודה ר' יהודה לענין כפרה.** שאינו ראוי לזריקה (פסחים סה.). **דם שהנפש יוצאה בו.** דם קילוח, שמתחזה דמים יחם נפרק דם שחיטה (שם סה.). **דתניא דם.** הוה ליה למיכתב, מה ת"ל כל דם. כלומר תוס לדם מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל דם ונתתי פני וגו'. **אין לי.** שיהא בכרת. **אלא דם קדשים שהנפש יוצאה בו שהוא מכפר.** שראוי לכפרה על המזבח, דהא כפרה כתיבא הכא ולאו נמי לכם על המזבח לכפר, והכי הוה מרבויין לכפרה, **דם חולין ודם התמציה.** של קדשים דלאו ראויים לכפרה כדאמרינן בסוף פרק נעשין בפסחים (שם). **ר"ע מחייב על ספק מעילה.** כי היו לפניו שתי חתיכות אחת של קדש ואחת של חולין ואכל אחת מהן ואינו יודע איזו אכל, מביא אשם תלוי (שבת עא.). **שאינו מביא את מעילתו.** כלומר אינו משלם קרן וחומש, עד שיתודע לו ויביא עמו אשם ודאי. דאשם מעילות ודאי, כי היכי דאשם תלוי דאתי עבירות דספק כרת אינו מכפר כפרה גמורה וכשיודע לו חוזר ומביא חטאת, הכי נמי כשיודע לו יביא אחר אשם ודאי (שם). **מה לזה מביא שתי אשמות.** הלא דמי לאשם תלוי דספק חטאת, דהתם ספקו לאו דומיא דודאיה, הלכך כי מתיידע ליה בעי לאתויי חטאת, אבל זה שמביאים מין אחד, כלומר שממין שמביא על הודע מביא על לא הודע, יביא קרן וחומש ויתנה ויאמר אם ודאי מעלתי זו מעילתי וזו אשמי, ואם ספק, שלא יתחייב ספק לכשיודע לו, אשם זה יהיה אשם תלוי ויקדם זה לנדבה ולכי מתיידע ליה לא בעי לאתויי אשם אחרינא (שם).

רבינו גרשום

מוצצו ובולעו ואינו חושש שאין בו איסור דלא כינסו: אלא. האי דנים דברייתא בשכינסו קא מיירי ולא קשיא כי קתני מתניתא מותר אפילו לכתחלה דאית ביה בדם קשקשים דניכר דשל דגים הוא ולא אתי לאיחלופי: ודין הוא. שיהא עובר בלאו: ומה בהמה טמאה בחייה שהקלתה במגעה החמרתה בחלבה כדאמרינן בפירקין קמא דבכורות גמל גמל ב' פעמים חד לאיסור עצמו וחד לאיסור חלבו: מהלכי שתים שהחמרת במגען. כשהן טמאין ובין וטמאי מתים אינו דין שתחמיר בחלבן ת"ל אך את זה לא תאכלו וכו' זה טמא הוא וחלבו אבל מהלכי שתים שטהור הואיל ואין שוה בכל שאין [illegible]

הרחיק הכוס מן הגוף וקיבל מן הקילוח בלבד ולא נפלה בו טיפה שחורה הראשון ששותת על כוס אחרון בו מיחייב או לא דאמרינן בכוס אחרון כשהיה מתמעט הקילוח היה מקרב הכוס אצל הגוף עד שקיבלו בסמוך ממש ונפלה בו טיפה אחרונה שמשחרת ושותת ולא יהא חייב. א"ל הא פלוגתא כו': ריש לקיש אמר חייב ב' חטאות. בב' העלמות על כוס אחרון נמי ואע"ג דיש בו טיפה אחרונה המשחרת כיון (דה) דרוביה הוי קילוח חייב: ר' יוחנן אמר אינו חייב. אלא חטאת אחת על כוס ראשון אבל כוס שני כיון דיש בו טיפה משחרת אינו חייב: דם חולין שאינו מכפר ודם התמצית שאין הנפש יוצא בו שכבר יצאתה. מניין שחייב ת"ל כל דם: ר' עקיבא מחייב [illegible]

[illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com